

Dunatáji rapszódia

Vitorlák a messzi tengeröbölben
a zöld-vizű hullámokon,
itt földet szorít az ökölben
tenyér a magyar homokon,
– tengerek, tudjátok-e a földet
vitorlásokkal hátatokon,
hogy itt a föld hátán tenyérnyi
országban, szél-fúttá humuszon
micsoda vágyak lávája égeti
a szíveket? Izzok, amíg kimondom:
vitorlák a messzi tengeröbölben
a zöld-vizű hullámokon,
barna karok forgatta vásznak,
míg reptetitek a jachtot,
s fröccsenő vizet vág a hajóorr,
mi itt fellélegzünk, ha jókor
jön az eső a tengerek felől,
s véres föld csurran ki az öklök
kapcsos, szorító ujjaiából.

Csak-versek

Illyés Gyulának

CSAK AZÉRT,

mert arcomon még a bőr,

hús és izom? Ezért nem hiszik,

hogy én leszek „szegény Yorick”?

Hihetőbben szól majd a néma
koponya,

ha akiből-amivé sikerült már az

időnek és a földnek lecsupaszítania?

CSAK VÉLETLENEK

illeszkedtek össze úgy, hogy
tervezettnek

tűnik most az út?

Közös utunkat egyszer nélkülöm

felszedheted te,

– halomba rakva a követ –

mert építeni majd új utad,

szükséged lehet rájuk is

– mint a véletlenekre.

CSAK AZ ESŐ

vert szembe minket a bakon,

Gyermekkoromból még ezt is tudom,

és eszembe jut amikor szemembe

most fröccsen a sár

a gyerekkoromból indult úton.

CSAK AKKOR

kezdődik az igazi baj,

amikor az ember már

nem csupán magában

beszél, de ajtót is nyit,

ha kilincset zörget a szél!

CSAK EGY FELTÁMADÁST

engedélyezett fiának az Úr,

és én a halandó molnár fia

már ki tudja hányadikra

készülődöm konokul vérzön

a hitben megfeszítetten?!

Toronyugrás

Arányi, a Pest összes iskolájából kitiltott diák úgy kerül éppen a mi osztályunkba, hogy a Csökmői-ikrek unokatestvére volt. Csökmőiék–Tseökmeöy-nek írták a nevüket (ezen mindenki röhögött) és nem félték senkitől. Nagyjuk, az öreg Hricsovinyi állt a hátuk mögött, azzal a tekintéllyel, amit még tizenkilencben szerzett, mint városparancsnok-helyettes. Ácsnak tanult, eredetileg, de hamar rájött, hogy ennél sokkal többre hivatott, amit a román intervenciók is megsejthettek, mert Hricsovinyi elvtárs elsők között kapta meg Csabán a *dózcsecsincset*. Ez, meg az, hogy egyetlen kortyban tudott meginni egy liter rumot, egyenlővé tette a karrierjét negyvenöt után.

Sokan példát vehettek volna róla, mert legalább tizenötféle fontos tisztséget töltött be, míg csak hatvanhét évesen a temetkezési vállalat igazgató-helyetteseként nyugdíjba nem vonult. A különböző posztokon mindig derekasan állta meg a helyét, építette a jövőt és aggódott is érte. Amikor a legvégén a temetkezési vállalat igazgatóhelyettese lett, egészen összetört az aggódástól. „Nem fogjuk tudni teljesíteni a tervet. Nem fogjuk tudni teljesíteni a tervet” – támadt rá utóbb az utcán ismerőseire. És ez így ment volna a végtelenségig, ha egyszer apám azt nem mondja neki egy ilyen találkozáskor, hogy miért nem jár jó példával elől a Hricsovinyi elvtárs?! Akkor nyugdíjba vonult. De a tekintélye az megmaradt.

Ez a tekintély volt a Tseökmeöy-ikrek rettenthetetlen bátorságának egyik tápláló forrása. A másik meg a nagybátyjuk, az öreg Hricsovinyi fia, aki szintén nem félt senkitől, a már említett okból, másfelől meg azért, mert testi ereje, sőt megjelenése is, felért egy bivalyval. Homlokán, két oldalt, valódi szarvkezdemények dudorodtak, így a Bivaly Bandi név ellen, ami valamikor régen ráragadt, egy szót sem szólhatott. Nem is szólt, a maga módján még igyekezett is rászorgálni erre a megkülönböztetett címre.

Legendák lengték körül száznegyven kilós alakját. Ezekben a történetekben Hricsovinyi András félelmet nem ismerő lóköttőként áll előttünk, akinek minden tettét két dolog vezérli. Az egyik, hogy egyszer s mindenkorra kikerüljön az öreg veteránnak, apjának árnyékából, hogy bizonyítsa, boldogul a „vörös” Hricsovinyi érdemei nélkül is az életben. Persze ez nem volt könnyű, mert az öreg Hricsovinyi érdemei hervadhatatlanoknak bizonyultak, ami nem csoda, mert Csabán egyedül ő merte visszalopni az intervencióstól az elrekvírált lovát. Ezért kapta a huszonötöt a Pánmajster szerint, nem azért, mert benne volt a direktóriumban.

A másik ami Bivaly Bandit a cselekedeteiben mozgattta, talán még az előbbinél is erősebben, az, hogy tetszeni akart. Szerette volna, ha az egész város szereti. Ártatlanlelkűsége ebben nyilatkozott meg leginkább, mert aki városunkat ismeri, jól tudhatja, mely hiú ábránd itt mindenkinek tetszeni! Ezt még legelső polgárunk, a 45 után országszerte igazán népszerűvé lett első

megyei főispán, sem tudta elérni, pedig ő aztán tényleg mindent megtett, hogy az emberek szívébe lopja magát.

Amikor begyűjtési miniszterré lépett elő, tőlünk vitte el a legtöbb enivalót a főváros élmezésére. Minden hét végén megjelent személyesen is fekete Csajkáján, három disznót vágatva le jó embereivel, a vágási tilalom megszegéséért járó igen szigorú büntetéssel mit sem törődve, s vitte föl a kolbászt, sonkát, Rákosi elvtárséknak. Mindezt csak azért, hogy szűkebb pátriájának különleges bánásmódot eszközöljön ki. Ebben ért is el némi credményt, hiszen vidékünk rövid néhány év leforgása alatt az ország legszegényebb övezetévé vált.

Mondták is egy alkalommal a hazlátogató miniszternek egykori kenyeres pajtásai:

– De szép nagy teherótódom van, te Ondris!

A miniszter méltatlankodott:

– Ne bomoljatok, elvtársak! Személyótódom ez, nem teher!

– Neked Ondris, de nem nekünk! Nekünk teher!

A miniszter lelki nagyságát tanúsítja, hogy nem sértődött meg azért az övéire, továbbra is támogatta osztályos társait, de, s ez újabb bizonyíték az előbbire, csak az elvtársiasság és az erkölcsösség határain belül. Így volt ez akkor is, amikor a tökéletesen kifosztott megyéből küldöttség érkezett hozzá. Földijeit minisztériumi dolgozószobájában fogadta, ahol éppen fehér kenyeret és füstölt kolbászt falatozott az íróasztal félig kihúzott fiókjából. Amikor az általános éhínségre panaszkodó csabai delegáció a színe elé járult, gyorsan betolta az asztalfiát, s egy másikat húzott ki félig, amelyben fekete kenyeret, meg avas szalonnát tárolt. Így midőn a keserű szavak elhangzottak, a miniszter fénylő arccal mutatta fel a rekvizitumokat:

– Ejnye elvtársak, miért panaszkodtok a fekete kenyérré? Örüljünk neki, hogy még ez is van. De nézzétek csak, én is ezt eszem!

Csoda-e ha példája még ma is cselekvően hat a csabai népre?

Csoda-e, ha Bivaly Bandi, ki nem kevesebbre tört, mint elődei, tanult czekebből a megindító példákából? Ő vezette azt a kis diákcsoportot is, amelyik ötvenhatban a felszabadulási emlékmű tetejéről eltávolította a vörös csillagot. Igaz Bivaly Bandi ezt nem politikai meggyőződésből, vagy esztétikai indítékból tette, mint ahogy azt sem, hogy fél évvel később egyenesen a hátára tetováltatott egy ilyen csillagot. Ő egyszerűen csak tetszeni akart. Ez alkalommal a Pánmajszternek, aki mint a leggettregészebb utcaparancsnok éppen kerületparancsnokká lépett elő. Igaz csak negyvennyolc órára, mert akkor a börtönből szabaduló Kaczko átvette tőle a parancsnokságot. Ám ez a negyvennyolc óra Bivaly Bandinak éppen elegendő volt ahhoz, hogy megnyerje az előljáró elismerését.

Ahogy a vörös csillag ízzé-porrá zúzódott az emlékmű tövében, Bivaly Bandi 140 kilóját meghazudtoló fürgeséggel trappolt jelenteni a parancsnoknak. A Pánmajszter, vagyis hát Dubánszki Máté cipész, kerületünk esze, karbafont kézzel hallgatta a lihegő hústornyot:

– Máté bácsi, levertük a vörös csillagot!

A Pánmajszternek szeme se rebbent, úgy válaszolt:

– Jól van, fiam! Hisz ti tettétek föl!

No azért mégsem szabad azt hinni, hogy Bivaly Bandi elvtelen volt, vagy hogy ne lettek volna elvei. Voltak, de nem erről lett híres, hanem az erejéről. Később aztán hős is lett. Életmentő.

Egy diáklány – történetesen a kis Hankóczki, aki miután a Deli velünk együtt faképnél hagyta, ráadásul a gimnáziumban belekeveredett egy disznóságba is – végső elkeseredésében felmászott az evangélikus toronyba. És éppen ez volt benne az érdekes. Mert az még rendjén volna, hogy egy ki tudja kitől megesett lány szégyenében véget vet az életének. De hogy egy katolikus az evangélikus templom tornyából akarja levetni magát arra csak egy magyarázat lehet. (Miután ezekben az években a vallásosság túl nagy érdemnek nem számított, legfeljebb az állami akarattal mit sem törődő, egyetlenegy temetést ki nem hagyó télen, nyáron, utcán, otthon, mindig fekete ruhát viselő öregasszonyok körében keltett némi megbotránkozást.)

Valószínű, hogy Eszti ke nem tudta, hogy a csabai az ország legnagyobb evangélikus temploma, éppen csak láthatta, hogy elég magas tervének végrehajtásához. Egy valamit azonban számításán kívül hagyott. Azt, hogy mint rendesen, Bivaly Bandiék akkor is ott hűsölnek a templomkert égbetörő fáin alatt, szerzte köpködve a szotyola magjának héját és a lucfenyők alá hajigálva a kiürült sörösüvegeket.

Mikor tehát a kis Hankóczki kilépett a harang melletti ablakocskába, hogy egy utolsó pillantást vessen a várost belepő porfelhőre, valaki a fiúk közül fölkiáltott a kertben:

– Atyám! Micsoda angyalka!

És a fiúk, akiket a pán farár csöndesen megtúrt az árnyas templomkertben – a vörös világ lassú erjedésére utaló első jelnek tartva Bivaly Bandiék törvényt se tisztelő magatartását –, szóval a fiúk mind talpraugráltak, úgy meresztették a szemüket a sörgőzön át, hogy a szélben az ég felé lebbenő kék szoknya alatt mindent jól láthassanak. De hát ahhoz egy jó messzilátó is kellett volna, mert az angyalka legalább hetven méterrel a fejük fölött jelent meg.

– Ez röpül! – hangzott a kiáltás, azután meg egy szörnyű sikoly és Bivaly Bandi a következő másodpercben már ott is tartotta karjában az ég ajándékát.

A toronyugrás rendkívüli hatást tett Bivaly Bandira. Nem csak Eszterkét vette hamarosan feleségül, nem csak a balkézről jött fiúcskát íratta a nevére, de elvadította magától egykori csodálói csapatát is, föl hagyott az ivással, a bolondozással, minden munkát föl vállalt, dolgozott hajnaltól késő estig, csak-hogy Eszterke minden kívánságát teljesíthesse. Mert Eszterke is megváltozott a toronyugrás óta, amiről a papok a katolikus és evangélikus templomokban egyaránt olyan jelentőséggel és súllyal szóltak, mint Saul pálfordulásáról. És Eszterke ehhez méltóan viselkedett, még a divatot is ő diktálta a városban.

Ahogy nőtt Eszterke dicsfénye, úgy halványult Bivaly Bandi régi dicsősége. A rettenthetetlen férfiú, aki soha nem ijedt meg a saját árnyékától, pedig abból is jókora volt neki, még egyszer megmutatta, ki is ő valójában: a rendőrrel farkasszemet nézve átment a tiloson, sőt, amikor az őrmester megbüntette egy ötvenessel, a régi világfői mozdulatával nyomott a kezébe egy százast:

– Tegye csak el tábornokom – veregette meg a rendőr vállát –, visszafelé is erre jövök.

Erre mondják azt, hogy a vér nem válik vízzé, hogy kutyából nem lesz szalonna, meg a többi. Ez azonban már kevés volt ahhoz, hogy megint napokig róla beszéljenek, mint annak előtte. Ráadásul unokaöccsei, a Tseök-

meöy-ikrek addigra réges-rég az örökébe léptek már, s az ilyen, ma már csak megmosolyogni való tréfáknál sokkal megrázóbb cselekedetekkel tartották izgalomban a várost. Hogy lesz belőlük valami, azt már akkor sejteni lehetett, amikor harmadiknak Arányi, a pesti unokatestvérük társult hozzájuk. Amivel ketten kezdték, az mind ártatlan csínytevésnek számított ahhoz képest, amivel később évek múlva már hárman folytatták.

Az ikrek a bugyigyűjtéssel kezdték. Lesben álltak kapujukban, s ha arra jött egy lány, elkapták, bevitték a kapu alá, és elvették a bugyiját. Magyarázatát senki nem tudta, de az ügy csak a negyvenhetedik kis alsónadrágocskánál pattant ki, amikor egy reggel a város másik felében lakó tanácselnök-helyettes nyolcadikos kislányának nem volt mit fölvennie.

– Volt vagy tizenöt bugyid kislányom! – csapta össze a kezét csodálkozva a mama, aki első pillanatban a bejárónőre gyanakodott, de a kislány a papa második pofonjára zokogva vallott be mindent.

A fiúk viszont a szembesítéskor is tagadtak mindent, sőt kikérték maguknak, hogy ilyen gyógypedagógiás dolgokkal gyanúsítgassák őket, s hogy bizonyítsák, milyen távol áll tőlük az egész, kijelentették: nem is tölthetik mostanában ilyen hülyeségekkel az időt, amikor éppen azon fáradoznak, hogy összehozzanak egy ütöképes csapatot Erdély visszafoglalására.

Ekkor jártuk ki a hetedik osztályt.

Csúszda

Itten él, éldegél Hofman Iluska. Amolyan német lány. Ahogy itten mondják, sváb lány. M-ről szakadt ide. Hogy mért épp ide?

Sváb lány létére mi más lehetne, mint némettanárnő. Mindig abban bízott, hogy német faluba kerül. Mindenki ezt várta, tanárai meg a szövetség. Mert csupa hit, odaadás. Mindig mondta az anyja, német fiú kell neked, legalábbis V-i. De, hogy P-i. . .

A rosseb vigye el, nem sikerült. Pedig, hogy ropta a német táncot, dalolta a német dalt, szavalta a német költeményt. Hány ilyen ember kellene szertc Dunántúl! Kis maradék német faluban anyanyelvre tanítani az öregapjuk beszédjét feledő s nem értő apróságokat, német játszóházba csalni leányokat, fiúkat, hogy mentsék, ami még menthető.

Csakhát milyen is az élet. Megkeveri az emberiséget. Hihet ő anyja szavának, maradna ő német lámpásnak magyarai tengerben. De az a szerelem. Betett neki.

Még a főiskolán. Összemelegedett, mint annyi társa, egy magyar legénnyel. A főiskolai évek nehéz esztendők. A legszebb, ám a legveszedelmesebb. Majd-hogynem az első fiúval. Csak be a leányszálló szobájába, s kész. Együtt is van a szerelem. Nem élni nem lehet. Nem ölelni lehetetlenség. Amikor minden úgy kivirul. Persze, másként kellett volna. Érteni, hogy ez csak játék. S nem verre megy. Tán anyjának volt igaza. Német fiúval is járhatott volna így, de akkor legalább most nevelhetné gyermekeiben is a huszonegyedik század Német-Bakonyát. A tizenkilencben elsőnek földosztókét, azokét, akiket a föld éhe hajtott a nagynémetek közé, vagy éppen a nagynémetek ellen.

A kis vörös. Így hívják a T-iek. Egyébként szóke, kiköpött német lány. Selymes fehér bőrű, bódítóan szőszke, valahogy a szája is németes. Északról vagy honnan közénk keveredett bájos teremtés. Száznyolcvan, mert különben jó nővéssű. Csak a melle ne lenne olyan pici. Szinte befelé hajlik. Ám nem pompázik csali ruhában, nem rejti vekni nagyságú mummell mögé a valódit. Csak így jár, igen lányosan. Persze még nincs gyereke.

T-n szolgálati lakás várta őket. A fiú szeret kertészkedni, hát a földnek is örültek. Németes faluban schol sem kínáltak otthont, a szomszédban lebeszéltek a szülőket, mi az, már megint volksbund? Márpedig hónapos szobához nem volt kedvük. Ki tudja, jönnek a gyerekek, meghát a legény szülei a közeli városban laknak. Tiszta haszon, mondta a fiú, menjünk T-re. Még Iluskában motoszkált a jó érzés, mégis csak sváb faluba kéne menni, akár a Dráva mellé, dehát a szerelem. Az élet erősebb volt, mint a remény.

A kis kommunista, szokták emlegetni. A pap se nagyon szívelte. Ez az Ilus játszóházba csábít minden fiatal. Ifikörbe, színjátzó-, néptáncos-, fényképész-körbe, szóval be a művelődés házába. T-n csak így írták a játszóház elejére. Mit mondok, visszacsalni, amikor azelőtt csak egyszer telt meg, avatáskor. Meg a sátoros ünnepek berendeltjeivel. Most meg: élni kezd a ház. Már tánczázat is csinált. Nem sváb bált, az igaz. Jó magyarost, székít, de Ilus csak ilyen.

Hisz mindenben, ami szép. Persze a német neki csak szebb. Vagy hogy pontosabban fogalmazunk: édesebb. Amikor a főiskoláról Halléban járt, csak bámulták, mennyivel régiesebb a magyarországi.

A pap különösen haragudott reá. Mert a régi kultúrossal nem volt baja. Nem csinált az semmit, csak erre-arra lófrált, tette magát a kultúrigazgató, ha megszorult, összehozott valami népünnepélyt, bált, jó italos klubdelutánt, a kocsmából átjöttek, mert itt olcsóbb, s a budit is tele lehet hányni, leviszi a víz. De ez a kis bolsi fölforgat mindent.

A pap élte világát. Nemrég szentelték föl, modern lelkipásztor, a templomkertbe asztaliteniszezni meg focizni, a templomba magába beatmisére hívogattja a legényeket, s lányokat. Jöttek azok tömegesen. A járás már a haját tépte, valahogy meg kéne rendszabályozni azt a papocskát. Rádásul istentelenül jóképű a fiatal tisztelendő úr, már nemcsak a vénasszonyok, a menyecskék is eljárogatnak gyónni. Akkor ütött az óra, amikor a falu szektája, húsz év óta először, beállított egy nagylányt a sédbe, s megkeresztelte. Betelt a pohár, szokták mondani.

Lejött az első titkár, megmosta a falu vezetőinek a fejét. Különösen a községi titkárnak esett rosszul, mert ő köztudottan vonalas ember. Ha valaki barna, fekete, vagy zöld inget vesz föl, már ferde szemmel méregeti. Rendkívül éber. Az egyik munkacsapat vezetője kipróbálta. Egy hétig csak vörös nyakendőben járt még trágyát hordani is. Rögtön kiemelték. Most a megyeszékhely kádercsúszdának nevezett műintézetében tanul magasabb tudományokat.

Akkor jött ez a szemtelene kis fruska. Méghogy Hofman, jó hogy nem Hofburg, hagyján, bár jó lenne megpíszkálni, nem voltak-e volksbundisták a szülei, vagy legalábbis a szomszédai. De most itt ne játssza az eszét. Okosabb akar lenni nálánál is. A taggyűlésen azzal állt elő, hogy majd ő elcsalja a gyerekeket a paptól, csak bízzák rá. Ki hallott még ilyet. Neki, a jól képzett kádernak, két esztendő alatt se sikerült, ez a bakfis meg idejön, hogy majd ő. Hát kicsoda ő?! Ki vezeti ezt a falut, én vagy te? TIT-előadókat hívunk, ők majd fölvilágosítják a népet a vallás tarthatatlanságáról, meg a klerikális reakció sundabundáiról, bízd oda.

Iluska első T-i hetében jöttek is az ismeretterjesztők. A maradék kultúrnép meg ki a házból. A szép iratos játszóház ásitott az unalomtól, de leginkább az ürességtől. Ám Iluska nem hagyta magát. A ház esténként csak megtelt fiatalokkal. Fél év múlva már szép sikerük volt a megyei színjátszó-találkozón, Lúdas Matyival. A táncsoport se adta alább, pávakör is lett vagy három. A megyében már kitüntetésről sugdolóztak, s rövidesen járási központ lett a T-i játszóház.

A titkár nehezen nyelte le a békát. A papnál is keservesebb képet vágott. Ilust a járás elküldte a kádercsúszdába három hónapos pártiskolára. A titkárt alig kérdezték meg.

Ilus elszámította magát. Kezdte azt hinni, hogy otthon van. Ha nem is német falu, mégis csak szép, jó falu. Ha az ura több időt töltött is a szomszéd tantestület szüzeivel, mint otthon. Így persze gyerek sincs. Csak munka, munka, ha ezerszer érezte is, hogy abba kéne hagyni. Hogy tovább nem bírja, idegei fölmondják a szolgálatot. Dehát a szolgálat az szolgálat. S egy kis harctól csak nem rezel be ez a kisvörös Ilus. Lány létére. Hogy asszony, arról meg is feledkezett. Eltemetkezett a munkába, s a tanulásba.

Hazajött ő is a kádercsúszdából. A tavaszi szünetben általános népszavazás. Úgy gondolta, összerázza egy kicsit a szétszokott társaságot, szavazás reggel hatkor, elsőnek, aztán találka a főtéren, s kerékpárral neki a hegynek. Be az

erdőbe, föl a csúcsra, a tisztásokon pihenő. Dal, jókedv, mese, szerelem. Mellyik fiatal ne lenne boldog, ha így szabadjára eresztik. S mert nemcsak Ilust érdekli, mi van a világban, szokás szerint a közéletéről is szó esett ott benn a rengetegben. Mint mindig, végül ugyanarról: a néphatalomról. Mondom, a '70-es évek derekán.

Kétségtelen, ezt nem tervezték sehol. Semmilyen nagykönyvbe nem írták be, hogy politikai szemináriumot tartson Ilus. A frissen tanultak szellemében. Az ura inkább a kurvákra szavaz, hát aztán? Az ő dolga. Ilusé meg ez.

De, mondom, elszámította magát. A templom mellett volt a gyülekező. A falu közepén, főterén, a templom mellett. Nyilván. Tiszta sor, nem? Ott fut össze mindenki, köpésnyire a szavazóhelyiségtől. S a titkár mit nem gondolt magában: ez valami vallásos összejövetel lehet. Maga nem látta, csak hallotta, ahogy szokta. Akitől hallotta, a papot nem észlelte, de hát mi más lehet ez, mint beatmise az erdőben, kerékpárról. A pap bizonyára az erdő szélén várja őket. Nem tudta, hogy Ilus hazajött.

Lóra kapott, jó magosra, s beviharzott a járáshoz. Majdhogynem munkásörököt kért. Bekeríteni és kész, elfogtuk a diverzánsokat. Mert itten kérem rendet kell teremteni. Ennyit ér, lássák, Hofburg Ilona ténykedése. A fiatalok az első mézesmadzagra átállnak. Itt a bizonyíték.

Nagy cirkusz lett belőle. A járás is bizonyítani akart. Alig mászott ki belőle a mi kis hősrünk. Mert amikor a nagyfőnök rádöbbsent, hogy mégse pappal voltak, mi mást tehetett, tovább fújta a magáét. Nem lehet véletlen, hogy éppen a szentegyháznál találkoztak. Onnan csak valódi fölforgatásra indulhattak, oda, ahol a madár se látja őket. És akkor, eszerint, nyilván, Ilus volt a tettes.

Ilust megvédték. Meketett vissza a csúszdába. Ej, ez a nép, hogy kiforgatja a szavakat. De a megyeszékhely helyett a legközelebbi szívkórházba kellett vinni. Kikészült. Majdnem bementa az unalmast. A megyénél csak sápítóztak, ekkora ökörséget.

Lefogyott, olyan, mint az ujjam. Az iskola kedvence. Mert visszajött. Hogy T-vel mi lesz? Isten tudja. Beválasztották a megyei KISZ-bizottságba. Az ura már nem ura, tegnap félholtra verte. Mert részeges is a lelkem. Válnak.

Hazahívja az édesanyja. Gyere, lányom, itt a helyed, közöttünk. Az iskolában német szakost keresnek. Van hely a házban. De egyedül gyere, kincsem, bogaram, szösi kicsikém.

T-re ment. Vissza abba a katolikus fészekbe. A sok csúszda csak kiegyenlíti egymást.

Igaz, ott a szép kétszobás lakás, de amikor csak teheti, hazajár. Csak buszra ül, s már dőcög is vele át a hegyen.

Mi mást tehetne. Valamikor színésznő akart lenni. De a várost sose tudta megszokni. Úgy, mint otthon, itt minden ember ráköszön. Talán ezért marad? Nagynéha kiáll az út szélére, elnéz a hegynek. Hát, hogy is van ez?

A titkárt nemrég leváltották. Ilusnak szeretője van. Megint nem sváb.

Öregek szerelme

Égető, aszályos nyarunkat
 derűs, napfényes ősz követi,
 szikrákat szórt az életünkbe,
 s felgyújtva szívünkben a vért,
 óarany szüretet ígért:
 ó, újbort csurrantó venyigék
 gyönyörű öröme,
 s vén diófákat zörgető
 asszonyillatú őszi szél,
 öregek ősze, őszi táj szele,
 miért is ne ígérhetnél — ne adhatnál —
 vén szívünknek is új reményt,
 új vágyakat, szerelmeket,
 míg ránknevet a messzi ég?

Míg utunk hóba nem merül,
 miért ne élhetnének
 emberül?

Tűzszomj

— Mondd, hová tűnt el, hol van az a lány,
 aki oly sok-sok nyári délután
 mezítláb várt rám a mezőn,
 s édes vadfüvek könnyű illatában,
 haja sátrában lett a szeretóm?

Az ifjú lány,
 aki parázssá izzott, mint a szén,
 ha átöleltem én...
 Nézd emlékeim furcsa lobogását:
 szívem tűzszomjas őszi tájain
 a bennem élő suhanc még ma is,
 férfiként is csak tégedet keres
 minden árnyékba hajló délután.
 A szélből mintha ő sóhajtana:
 Mondd, hová tűnt el, hol van az a lány,
 vadfű-illatú, vidám szeretóm,
 aki estéim hideg tűzhelyében
 újra nevető tüzet gyújtana?

Tollvonás az égen

Így ősszel a fák
gazdagok
és számolatlanul szórják
leveleiket
arannyal fizetnek
a baráti szavakért
s a madarak matt tollukkal
már rég készülnek
köszönő levelet írni
az égre

eddig úgy tudtam
hogy a félig kinyílt ajtókat
törvényszerűen
becsapja a szél
és a kilincsre égett
félelmet
csak a zápor mossa le

Nincs már védelem

Pinczési Judit emlékének

Nincs már lombja a csöndnek
hát túléltelek
nincs már védelem Judit
csak a mozdulatlaná dermedt
váróterem
csak a krétapor tenyereden
„Fiatalon fogsz meghalni!”
mondta a cigányasszony
nincs már védelem
verseid kiszöknek a könyvből
zúgnak a harangvirágok

Anyám

fűzfakosárban
gyűjtögette haragját
szeretetét szégyenkezve
lyukas zsebembe dugta

A mai nap mint holnap

Besötétedett. Íróasztalomnál ülök, téli délután, szemközt a fákon át a Duna, a szállodák fényei, vizes csillogás, itt bent száraz szeszmentesség, papírlapok, feladat, melynek egyik lehetséges megoldásához valami könyv kellene másik szobánkból. De ott most éjszaka van már, ott alusznak ők, akik – – –

Hová kellene
 átmennem, hogy a meghatározás legalább egyik lehetséges megoldásához szót találjak, elképzeltet, keretet, melybe beilleszthető, amik – – –

Ők. Tíz pár szem, tizenegy pár szárny, és fogalmam sincs testhelyzeteikről. Ők akik miatt ezt írom egyáltalán? Vagy akik nélkül könnyebb lenne írni bármit? Alig hiszem; és ki akar „bármit” írni. A könyv holnap kerülhet csak át, ennél kevesebbél és ennél fontosabbért sem lehet megzavarni őket, holnapra meg már nem kell a kiegészítő eszköz, holnap délelőtt már postára adom csekély ismertetőmet.

És hajnalban, reggel
 nem lesz módom dolgozni. Azaz...nem hagyom olyankorra a dolgozatírást. Fölkelek ötkor, kimegyek a konyhába, a már ma előkészített ennivalót, vitamint, zöldséget és minden egyebet kiszedegetem a jégszekrényből, ez nap mint nap ugyanígy történik, még hajnali sötétben, már „holnap” mindig; ha akarom „ma”, de ők még alusznak. Ők most már alusznak, én még soká fönn leszek. Holnap már fönn leszek, ők még soká alusznak. Ez a tél egyik lehetséges, mai meghatározása. De hagyjuk az évszakokat.

Mintha egészen
 más dolgozatok emléke jönne elő, ilyeneké, mint a vers címe itt, effélék – – – ki hitte. Változik a tartalom, ezek ők, ezek is, a látszólag mindig ugyanazok. Beszélék hozzájuk, beszélgetünk velük, ahogy nekilődül a nap, ez a bizonyos holnap, kapják a zöldeket, repkednek már, s hogy vissza ne rakjuk őket házukba, a kalitkába, melyből máskor meg alig lehet kikergetni őket, vállunkra röppennek, fejünkre, ott foghatatlanok; egész cselsorozatokra van szükség, hogy egymás elől el ne vegyék a teret, az időt. És ebben egyenértékű, a látó s a vak, a „híres” s a rejtő. Bizonyosan

ennyit mondhatok. A többi: találgatás. A minap elütött valami gépkocsi a Dob utcában; fölálltam, észleltem, hogy ez a dolog velem történt, de ép vagyok, bokámból dől csak a vér, ahogy a járdaszélnek nekirepültem, ivemből – – –

Minden

megtörténhet azonnal és végérvényesen. Nem foglalkozhatom valóságon túli számításokkal. A téli eleségről kell, a bentiek és a kintiek bizonyos – megint ez a szó – lélekszámát figyelembe véve, gondoskodnunk. Főleg ezt csináljuk ketten, és megpróbálunk írni róla. Legjobb feljegyzéseinkhez sem jutunk hozzá; minden másképp lesz a következő pillanatban. Ezért nem idegeskedem, hogy miattuk nem tudok átmenni most a szükséges segédkönyvért.

Ők már

nem *ma vannak*, ők vagy sehol és semmikor sincsenek most, vagy már csak holnap. „A mai nap mint holnap”, ki hitte volna, ilyesmiről lehet írni, s mennyire! Mennyire ugyanaz maradt a lényegesség – ha volt valaha! És volt.

Mint aki iskolai

dolgozatot ír ma is? Határidőkre összeállítandó válogatást, a következő munkát a rend és minden egyéb kedvéért lehetővé tevő időbeosztást valósít meg, rosszul már inkább, mint jól – – – mert leül „zenélni” nekik, velük a vállán, a lábán a pedálnál, vagy csak egy fotel karfáján egy poszátával, akit odavisz a billentyűk fölé, és a bel canto annyi, hogy a szedres-sűrű totty ne okvetlenül a fehérre-feketére hulljon, de ha oda, az is törölhető. Mint egy félreütés...

Most este,

már éjszakába fordult sötétben itt is, ez mind nincs. Nem láthatom a fehér szárnytollakat, a sánta lábat, a kúpos csórt a kikopott pofatollak tövénél, a pirosas-gyulladt „bokát”, nem hallok a lihegést, nem látom a repülni vágyakozó szárnyemmelgetéseket, nem mászkálhatok négykézláb a szőnyegen, miközben barátném, nyolcadik éve itt így, magvakat szedeget csőrrel a szőnyegről, a takaríthatatlanságban...

Semmiel nem

vigasztalnak most... alusznak. Elcsüggednem se szabad; ki tudja! Már a holnap hajnalra gondolok, megcsinálom éjfél előttig a másfél-két flekk ismertetést, nagyon szívesen. Ez voltam én... megtettem, amit lehetett.. ég veletek; annyira „holnap lesz csak ma”, hogy az éj vaksága is láthatatlan. És rég, rég túl az iskolás koron valami lehetőségem volt, íme, hogy arról írjak, hogy „a ma – igazából a holnap”. Lhet rá mondani bármit; de hát azt ki mondaná meg végre: „Mire is...”?!

1985. január

Palackposta

1

Szinte a létezésen túlról
hallgatódzom vissza elröppent
éveimbe;
mint vékony falon átszűrődő
zongoraszó,
úgy szöknek be hozzám a régi nyaralók.
Fojtogat kízókamráknál, halálnál is
rosszabb
távlatnélküliségem.
Átsuhannak rajtam a megíratlan
jeremiádok,
lent a város tetői, fent a kék ég,
ahol egy kigondolt világkép agóniája
folyik;
megszámolom ezerszer
a kiskertben pompázó tulipánokat,
azt mondják, ez kórtünet,
holott csak azt becsülgetem
kétségbeesve,
hányan is maradtunk tulajdonképpen
mi utolsó mohikánok,
akik a „jöttem, láttam”-má
zsugorodott
szállóige megtestesítői vagyunk,
s megnyomorodtunk, hamuszürkévé
váltunk,
mert a porond közepén Szélkötő
Kalamona áll,
nyakában babérkoszorúval.
Valahol lánccravert aranyhajú reggelek
sírnak,
s honvágyat érzek a tébolyda után,
ahol jóindulatú emberek élnek,
kik nem akarják lelőni a
vadgalambokat,
s vérré átkozni a vizet a kútban.

2

Romok terpeszkednek bennem, romok;
bozótvágó késem már a sutba való.
Marad-e valami hírmondónak
belőlünk,
mint az inkák sziklarajzai Peruban
s a kecsua-indiánok telepei?
A bölényeket nemzetközi társaság védi,
de ki védi meg a kipusztulástól
a mocsoktalanság mániákusait?
Zsigereinkben hordjuk a
teljesség-esélyt,
s tapasztalatokkal és
könyvtudománnyal feltarisznyáltan
nem törhetünk ösvényt a paradicsomi
tilosba.
Fiatal nők jönnek-mennek az utcán,
lányok, s kismamák – gyerekkocsiban
tolva boldogságukat,
combjuk körül a hullámzó szoknya
fényhozó pünkösdi harangzengés;
tudják-e, hogy a folytonosság
peremvidékét ékesítik,
mint sivár külvárost a magnóliafák?
Temetőlakó parasztok nyelvén
beszélnek
divatról, bolti árakról, tánclemezekről.
Hallottak-e vajon Pacamaca
földanyáról
s Viracocháról, a teremtőről?
a dzsungel gyökerei közt megmaradt
kötőbökről,
Machu Pikchu hegyivárosról,
ahová a napisten szüzei menekültek,
hogy tovább vallhassák az ősi hitet?
Palackba zárom e soraimat,
s csapongó hullámokra bízom.